

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**
Кафедра _____

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Інформаційне право»

за темою: «Галузі та види інформації»

Студента (ки): Горового Артема
Вікторовича

курсу: 4

групи: ІН16-9-22-Б1П(4.0д)

Спеціальність: Право

Керівник: к.ю.н., доцент кафедри
Лебедєв О.П.

Оцінка: _____

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії _____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Чернігів 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ В	
ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРАВІ	7
1.1. Поняття інформації як правової категорії	7
1.2. Інформаційне право як галузь права	10
1.3. Інформаційні правовідносини.....	12
РОЗДІЛ 2. ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	14
2.1. Теоретико-правові засади та комерційні аспекти інформаційної діяльності	14
2.2. Публічно-правове регулювання медіасфери, ІТ-сектору та електронного урядування	17
2.3. Правове забезпечення інформаційної безпеки та міжнародне співробітництво	19
РОЗДІЛ 3. ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ	21
3.1. Класифікація інформації	21
3.2. Інформація з обмеженим доступом.....	23
3.3. Правовий режим інформації	25
ВИСНОВОК	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що в сучасному світі інформація стала одним із ключових ресурсів суспільного розвитку. У XXI столітті відбувається стрімкий перехід від індустріального до інформаційного суспільства, в якому саме інформація, знання та технології виступають основними факторами економічного зростання та соціального прогресу. У зв'язку з цим інформаційні відносини набувають особливого значення, а їх правове регулювання стає одним із пріоритетних напрямів державної політики.

Інформація сьогодні є не лише засобом комунікації, але й важливим інструментом управління, впливу на суспільну свідомість та формування громадської думки. Вона використовується у всіх сферах суспільного життя – від державного управління до приватного бізнесу, від науки до культури. Саме тому виникає необхідність чіткого визначення її правового статусу, видів та режимів використання.

Особливу актуальність дослідження набуває в умовах цифровізації суспільства, коли значна частина інформації існує в електронній формі та поширюється через мережу Інтернет. Це створює нові виклики для правового регулювання, зокрема щодо захисту персональних даних, забезпечення інформаційної безпеки, боротьби з кіберзлочинністю та протидії дезінформації. У таких умовах питання класифікації інформації та визначення її правового режиму набувають особливої важливості [1, с. 12].

Крім того, актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення балансу між правом на доступ до інформації та потребою її обмеження з метою захисту державних, суспільних і приватних інтересів. З одного боку, демократичне суспільство передбачає відкритість інформації та прозорість діяльності органів влади, а з іншого – існує об'єктивна потреба в обмеженні доступу до певних видів інформації, таких як державна таємниця або конфіденційні дані [2, с. 27].

Важливим аспектом є також інтеграція України до європейського правового простору, що передбачає адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері інформаційного права. Це, у свою чергу, вимагає глибокого наукового осмислення існуючих підходів до класифікації інформації та визначення її правового режиму.

Стан наукової розробленості теми свідчить про значний інтерес вітчизняних і зарубіжних учених до проблем інформаційного права. Значний внесок у дослідження цієї сфери зробили такі науковці, як Орлюк О. П., Марущак А. І., Цимбалюк В. С., Кормич Б. А. та інші. У їхніх працях розглядаються теоретичні та практичні аспекти інформаційних відносин, однак питання класифікації інформації та галузей інформаційної діяльності потребують подальшого дослідження з урахуванням сучасних викликів [3, с. 9].

Мета курсової роботи полягає у комплексному дослідженні галузей та видів інформації як об'єктів правового регулювання, а також у визначенні особливостей їх правового режиму в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити **такі завдання**:

- розкрити сутність інформації як правової категорії;
- дослідити інформаційне право як комплексну галузь права;
- охарактеризувати інформаційні правовідносини;
- проаналізувати основні галузі інформаційної діяльності;
- визначити класифікацію інформації відповідно до законодавства України;
- дослідити правовий режим різних видів інформації;
- виявити основні проблеми правового регулювання інформаційних відносин.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі створення, збирання, обробки, поширення та використання інформації.

Предметом дослідження є галузі інформаційної діяльності та види інформації як об'єкти правового регулювання, а також їх правовий режим.

Методи дослідження. У процесі виконання курсової роботи було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, застосовано діалектичний метод для аналізу розвитку інформаційних відносин, системний підхід – для дослідження інформаційного права як цілісної системи, формально-юридичний метод – для аналізу нормативно-правових актів, а також порівняльно-правовий метод – для вивчення міжнародного досвіду у сфері інформаційного права.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних учених у галузі інформаційного права, зокрема підручники, монографії та наукові статті. Значна увага приділяється працям, у яких розглядаються питання правового регулювання інформаційних відносин, класифікації інформації та забезпечення інформаційної безпеки [4, с. 18].

Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України, Закон України «Про інформацію», Закон України «Про доступ до публічної інформації», Закон України «Про захист персональних даних» та інші нормативно-правові акти, що регулюють інформаційні відносини.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання у навчальному процесі, зокрема при вивченні дисципліни «Інформаційне право», а також у подальших наукових дослідженнях. Крім того, результати роботи можуть бути використані при вдосконаленні законодавства у сфері інформаційних відносин.

Окремо слід зазначити, що розвиток інформаційного суспільства супроводжується появою нових видів інформації та нових форм її обігу. Це вимагає постійного оновлення правових підходів до регулювання інформаційних відносин. Зокрема, зростає значення таких явищ, як великі дані (Big Data), штучний інтелект, цифрові платформи, що створюють нові виклики для правової науки.

У цьому контексті особливо важливим є дослідження правового режиму інформації, який визначає умови її використання, поширення та захисту. Ефективний правовий режим дозволяє забезпечити баланс між інтересами держави, суспільства та окремих осіб, що є необхідною умовою сталого розвитку.

Таким чином, обрана тема курсової роботи є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Вона має важливе значення для розвитку інформаційного права та вдосконалення правового регулювання інформаційних відносин в Україні.

Структура роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретико-правові основи інформації, у другому – галузі інформаційної діяльності, у третьому – види інформації та їх правовий режим.

Отже, проведення даного дослідження дозволяє комплексно розглянути проблеми інформаційного права та визначити перспективи його подальшого розвитку в умовах цифровізації суспільства.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРАВІ

1.1. Поняття інформації як правової категорії

Інформація в юридичному розумінні – це відомості або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Вона є основою інформаційних правовідносин і виступає їх об'єктом. У сучасній правовій науці інформація розглядається не лише як сукупність даних, але й як особливий нематеріальний ресурс, що має економічну, соціальну та політичну цінність. Такий підхід зумовлений тим, що інформація сьогодні відіграє ключову роль у формуванні суспільних процесів, впливає на прийняття управлінських рішень та визначає напрямки розвитку держави.

В умовах розвитку інформаційного суспільства інформація стає стратегічним ресурсом, який використовується в усіх сферах людської діяльності. Вона є основою функціонування сучасних інформаційних систем, засобом комунікації та інструментом впливу на суспільну свідомість. Саме тому її правове визначення та регулювання набувають особливого значення. Інформація виступає не лише як об'єкт правовідносин, але й як фактор, що формує нові види суспільних відносин, пов'язаних із її створенням, обробкою та поширенням.

Законодавче визначення інформації закріплено в Законі України «Про інформацію», де вона трактується як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронній формі. Це визначення є універсальним і дозволяє охопити всі можливі форми існування інформації, включаючи цифрові, аудіовізуальні та текстові формати [1, с. 44]. Важливо зазначити, що таке визначення є достатньо широким і гнучким, що дає можливість застосовувати його до нових форм інформації, які виникають у зв'язку з розвитком технологій.

Крім того, законодавче закріплення поняття інформації сприяє уніфікації підходів до її розуміння та застосування в різних галузях права. Це дозволяє уникнути правової невизначеності та забезпечує ефективне регулювання інформаційних відносин. Водночас у науковій літературі існують різні підходи до визначення інформації, що свідчить про складність і багатогранність цього поняття.

Інформація характеризується такими ознаками:

- нематеріальність;
- можливість багаторазового використання;
- здатність до поширення;
- цінність для суспільства.

Зазначені ознаки дозволяють розглядати інформацію як специфічний об'єкт права, який має власні особливості правового регулювання. Кожна з цих ознак відіграє важливу роль у визначенні правового статусу інформації та порядку її використання.

Важливо підкреслити, що нематеріальність інформації означає відсутність її фізичної форми як об'єкта права, однак вона завжди пов'язана з матеріальним носієм. Це створює специфічні особливості правового регулювання, оскільки право регулює не саму інформацію як абстрактну категорію, а її обіг, доступ та використання. Матеріальні носії інформації можуть бути різними: паперові документи, електронні носії, цифрові бази даних тощо, однак сама інформація залишається нематеріальною.

Нематеріальність також означає, що інформація не може бути знищена у традиційному розумінні цього слова, оскільки вона може існувати у вигляді копій. Це ускладнює процес її правового захисту та вимагає застосування спеціальних механізмів контролю за її використанням.

Можливість багаторазового використання інформації відрізняє її від матеріальних благ. На відміну від речей, інформація не знищується в процесі використання, що створює нові виклики для правового регулювання, зокрема щодо захисту авторських прав та запобігання незаконному копіюванню. Ця

властивість інформації сприяє її широкому використанню, але водночас ускладнює контроль за дотриманням прав її власників.

У сучасних умовах розвиток цифрових технологій значно спростив процес копіювання та поширення інформації. Це призводить до збільшення випадків порушення авторських прав і потребує вдосконалення правових механізмів захисту інформації.

Здатність до поширення є однією з ключових характеристик інформації. У цифрову епоху ця властивість набуває особливого значення, оскільки інформація може миттєво поширюватися через мережу Інтернет, що підвищує ризики її неправомірного використання. Завдяки сучасним технологіям інформація може охоплювати необмежене коло осіб, що значно ускладнює процес контролю за її обігом.

Водночас здатність до поширення забезпечує доступність інформації та сприяє розвитку демократичного суспільства. Саме завдяки цьому громадяни можуть отримувати необхідну інформацію, брати участь у суспільному житті та контролювати діяльність органів влади.

Цінність інформації визначається її змістом, актуальністю та можливістю використання. У сучасній економіці інформація часто виступає товаром, що обумовлює необхідність її правового захисту [2, с. 61]. Вона може бути предметом купівлі-продажу, обміну або ліцензування, що свідчить про її економічну значущість.

Інформація також має соціальну та політичну цінність, оскільки впливає на формування громадської думки та прийняття політичних рішень. У цьому контексті важливим є забезпечення достовірності інформації та запобігання її маніпулятивному використанню.

У праві інформація виступає як особливий об'єкт, що має власний правовий режим та підлягає охороні державою. Такий режим включає встановлення правил доступу, використання, поширення та зберігання інформації. Крім того, інформація може бути об'єктом права власності, інтелектуальної власності або обмеженого доступу [1, с. 45].

Правовий режим інформації залежить від її виду та значення. Наприклад, публічна інформація є відкритою та доступною, тоді як конфіденційна або таємна інформація підлягає обмеженню доступу. Це дозволяє забезпечити баланс між правом на інформацію та необхідністю її захисту.

Сучасні науковці також підкреслюють, що інформація є основою формування інформаційного суспільства, у якому вона стає головним ресурсом розвитку. Це обумовлює необхідність постійного вдосконалення законодавства у сфері інформаційних відносин. Розвиток інформаційного суспільства супроводжується появою нових форм інформації, таких як цифрові дані, великі масиви інформації (Big Data), штучний інтелект, що потребує адаптації правових норм до нових умов.

Таким чином, інформація як правова категорія є складним і багатогранним явищем, що потребує комплексного підходу до її дослідження та регулювання. Її значення в сучасному суспільстві постійно зростає, що обумовлює необхідність подальшого розвитку інформаційного права та вдосконалення механізмів правового захисту інформації.

1.2. Інформаційне право як галузь права

Інформаційне право – це сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері створення, збирання, зберігання, використання та поширення інформації. Воно є відносно новою галуззю права, яка сформувалася під впливом розвитку інформаційних технологій та переходу до інформаційного суспільства.

Ця галузь має комплексний характер і включає норми:

- конституційного права;
- адміністративного права;
- цивільного права;
- кримінального права.

Комплексність інформаційного права проявляється в тому, що воно не має чітко відокремленого предмета регулювання, а охоплює широкий спектр суспільних відносин. Наприклад, конституційне право гарантує свободу слова та право на інформацію, адміністративне право регулює діяльність органів державної влади у сфері інформації, цивільне право визначає порядок укладення договорів щодо інформації, а кримінальне право встановлює відповідальність за порушення інформаційного законодавства [3, с. 80].

Вона охоплює такі сфери:

- доступ до інформації;
- захист персональних даних;
- інформаційна безпека;
- діяльність засобів масової інформації [2, с. 78].

Особливу роль відіграє право на доступ до інформації, яке є одним із фундаментальних прав людини. Воно забезпечує прозорість діяльності державних органів та сприяє розвитку демократичного суспільства.

Захист персональних даних є ще одним важливим напрямом інформаційного права. У сучасних умовах масового збору та обробки даних виникає необхідність забезпечення конфіденційності та захисту приватного життя громадян.

Інформаційна безпека включає заходи щодо захисту інформації від несанкціонованого доступу, знищення або спотворення. Вона є важливою складовою національної безпеки держави.

Діяльність засобів масової інформації регулюється з метою забезпечення свободи слова та запобігання поширенню недостовірної інформації. При цьому держава повинна забезпечувати баланс між свободою вираження поглядів і необхідністю захисту суспільних інтересів [4, с. 97].

Сучасний розвиток інформаційного права характеризується інтеграцією міжнародних стандартів, зокрема норм Європейського Союзу, що сприяє гармонізації національного законодавства.

1.3. Інформаційні правовідносини

Інформаційні правовідносини – це суспільні відносини, що виникають у процесі обігу інформації. Вони є основною формою реалізації норм інформаційного права та відображають взаємодію суб'єктів щодо інформації.

Суб'єкти:

- фізичні особи;
- юридичні особи;
- держава.

Фізичні особи виступають як носії права на інформацію, а також як користувачі інформаційних ресурсів. Юридичні особи беруть участь у створенні, обробці та поширенні інформації, зокрема через засоби масової інформації або інформаційні системи. Держава виступає як регулятор інформаційних відносин і гарант дотримання прав і свобод громадян.

Об'єкт – інформація.

Об'єктом інформаційних правовідносин є інформація у всіх її формах. Вона може бути відкритою або обмеженою в доступі, що визначає особливості правового режиму.

Зміст: – права та обов'язки учасників.

До основних прав належать:

- право на доступ до інформації;
- право на її використання;
- право на захист інформації.

Обов'язки включають:

- дотримання законодавства;
- недопущення поширення неправдивої інформації;
- захист конфіденційних даних [5, с. 110].

Ці відносини є динамічними та охоплюють всі сфери суспільного життя. Вони постійно змінюються під впливом технологічного розвитку, що вимагає адаптації правового регулювання.

Особливістю інформаційних правовідносин є їх глобальний характер. Інформація не має територіальних меж, що створює труднощі у визначенні юрисдикції та застосуванні національного законодавства.

Крім того, інформаційні правовідносини характеризуються високим рівнем ризику порушення прав, зокрема через кіберзлочинність, витоки даних та маніпуляції інформацією. Це обумовлює необхідність створення ефективних механізмів правового захисту [1, с. 120].

Таким чином, інформаційні правовідносини є складною та багатогранною категорією, що потребує комплексного правового регулювання та постійного вдосконалення законодавства.

РОЗДІЛ 2. ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Теоретико-правові засади та комерційні аспекти інформаційної діяльності

Інформаційна діяльність є складним багатокomпонентним процесом, що охоплює всі етапи обігу інформації – від її створення до використання та поширення. Вона є невід’ємною частиною функціонування сучасного суспільства та забезпечує реалізацію інформаційних прав громадян.

Відповідно до законодавства України, інформаційна діяльність включає сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб суспільства.

До таких дій належать:

- створення інформації;
- збирання;
- одержання;
- зберігання;
- використання;
- поширення;
- охорона інформації.

Кожен із зазначених етапів має самостійне правове значення та регулюється відповідними нормами права. Наприклад, процес створення інформації пов’язаний із правами інтелектуальної власності, тоді як її поширення регулюється нормами щодо свободи слова та інформаційної безпеки [6, с. 54].

Особливістю інформаційної діяльності є її безперервний характер. Інформація постійно циркулює в суспільстві, змінюючи свою форму та зміст, що потребує гнучкого правового регулювання. Крім того, інформаційна діяльність характеризується високим рівнем технологічної залежності,

оскільки сучасні інформаційні процеси здебільшого здійснюються за допомогою цифрових технологій.

Важливою ознакою інформаційної діяльності є її інтегрованість у всі сфери суспільного життя. Вона охоплює економіку, політику, освіту, науку та культуру, що свідчить про її універсальний характер [7, с. 33].

Комерційна інформаційна діяльність охоплює використання інформації в економічній сфері та є невід'ємною складовою сучасного бізнесу. Вона включає різноманітні форми діяльності, серед яких основними є маркетингова діяльність, рекламна діяльність, електронна комерція та управління інформаційними ресурсами підприємств. У сучасних умовах інформація виступає як ключовий ресурс, який забезпечує підприємствам конкурентні переваги та ефективне функціонування на ринку. Інформація в бізнесі здатна визначати стратегічні рішення компаній, впливати на поведінку споживачів та формувати імідж організації на ринку.

Маркетингова діяльність передбачає збір, обробку та аналіз даних про споживачів, ринок, конкурентів та тенденції розвитку галузі. Використання інформації в маркетингу дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, визначати ефективні стратегії просування товарів і послуг та адаптувати пропозиції до потреб конкретних груп споживачів. При цьому особливу увагу слід приділяти правовим аспектам використання персональних даних, оскільки неправомірне використання інформації може призвести до юридичної відповідальності та шкоди репутації компанії [8, с. 175].

Рекламна діяльність є ще одним важливим напрямом комерційної інформаційної діяльності. Вона базується на використанні інформації для формування попиту та стимулювання продажу товарів і послуг. Інформація, що використовується в рекламі, повинна бути достовірною та відповідати законодавчим вимогам щодо захисту споживачів, недопустимості обману та маніпуляцій. Крім того, рекламна інформація повинна враховувати права третіх осіб, авторські права на використання контенту, а також конфіденційність даних споживачів.

Електронна комерція є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку економіки. Вона передбачає укладення договорів та здійснення комерційних операцій в електронній формі, використання електронних платіжних систем, онлайн-маркетплейсів та цифрових платформ для продажу товарів і послуг. Інформація в електронній комерції включає дані про товари, ціни, умови доставки, а також персональні дані клієнтів. Правове регулювання електронної комерції включає питання електронного підпису, електронного документообігу, захисту персональних даних та забезпечення безпеки транзакцій. Ці аспекти вимагають від підприємств дотримання законодавчих вимог та застосування ефективних технічних і організаційних заходів захисту інформації.

Управління інформаційними ресурсами підприємств передбачає систематизацію, збереження та контроль за інформаційними потоками всередині організації. Важливим елементом є розробка політик доступу до інформації, визначення рівнів конфіденційності та забезпечення захисту комерційної таємниці. Інформаційні ресурси включають бази даних, внутрішні документи, аналітичні матеріали та результати досліджень, які мають стратегічне значення для діяльності підприємства. Ефективне управління цими ресурсами дозволяє забезпечити оперативність прийняття рішень, підвищити продуктивність та мінімізувати ризики витоку інформації.

Особливу роль у комерційній інформаційній діяльності відіграє комерційна таємниця, яка підлягає правовому захисту. Комерційна таємниця включає відомості про виробничі процеси, фінансові показники, маркетингові стратегії та інші дані, розкриття яких може завдати шкоди конкурентним перевагам підприємства. Законодавство передбачає механізми захисту комерційної таємниці, включаючи встановлення обмежень на доступ до неї, визначення відповідальності за неправомірне використання та застосування заходів технічного захисту інформації.

Разом із тим, комерційна інформаційна діяльність пов'язана з ризиками, такими як витік інформації, шахрайство, кіберзлочини та незаконне

використання даних. Витік комерційної інформації може стати причиною фінансових збитків, втрати репутації та зменшення конкурентних переваг. Шахрайство та кіберзлочини включають несанкціонований доступ до інформаційних систем, фальсифікацію даних та кібератаки на електронні платформи підприємств. Це обумовлює необхідність забезпечення належного рівня інформаційної безпеки, розробки внутрішніх політик доступу, застосування сучасних технічних засобів шифрування та контролю за обігом даних [8, с. 178–180].

Таким чином, комерційна інформаційна діяльність є складним комплексом заходів, що поєднують правові, економічні та технологічні аспекти. Її ефективне здійснення забезпечує розвиток бізнесу, захист комерційних інтересів та конкурентних переваг підприємства, водночас вимагаючи постійного вдосконалення правових та технічних механізмів захисту інформації. У сучасних умовах цифровізації економіки інформаційні ресурси підприємств стають стратегічним активом, а правовий захист комерційної інформації – невід’ємною складовою успішної діяльності будь-якого бізнесу.

2.2. Публічно-правове регулювання медіасфери, ІТ-сектору та електронного урядування

Медіасфера є однією з найважливіших галузей інформаційної діяльності, оскільки забезпечує процес масового інформування населення. Вона включає діяльність засобів масової інформації, таких як телебачення, радіо, друковані видання та інтернет-ресурси.

Основною функцією медіасфери є забезпечення права громадян на інформацію. Водночас вона виконує низку інших важливих функцій:

- формування громадської думки;
- забезпечення суспільного контролю за діяльністю влади;

- поширення культурних та освітніх цінностей.

Правове регулювання медіасфери спрямоване на забезпечення свободи слова та недопущення цензури. Водночас воно встановлює певні обмеження, пов'язані з необхідністю захисту національної безпеки, громадського порядку та прав інших осіб [8, с. 91].

Сучасна медіасфера зазнає значних трансформацій під впливом цифрових технологій. Інтернет та соціальні мережі стали основними каналами поширення інформації, що створює нові виклики для правового регулювання, зокрема щодо боротьби з дезінформацією та фейковими новинами.

Особливу увагу слід приділити проблемі відповідальності засобів масової інформації за поширення недостовірної інформації. Законодавство передбачає можливість притягнення до відповідальності за порушення інформаційного законодавства, однак на практиці реалізація таких норм є складною [6, с. 120].

Сфера інформаційних технологій є однією з найбільш динамічних галузей інформаційної діяльності. Вона охоплює розробку, впровадження та використання програмного забезпечення, інформаційних систем, баз даних, а також новітніх технологій, таких як штучний інтелект та великі дані.

Правове регулювання цієї сфери має свої особливості, оскільки технологічний розвиток значно випереджає розвиток законодавства. Це створює ситуацію, коли багато аспектів використання інформаційних технологій залишаються недостатньо врегульованими [7, с. 140].

Одним із ключових напрямів правового регулювання є захист прав інтелектуальної власності на програмне забезпечення та бази даних. Крім того, важливе значення має регулювання електронних договорів та електронного документообігу.

Сучасні інформаційні технології також пов'язані з обробкою великих обсягів даних, що підвищує ризики порушення прав на приватність. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання захисту персональних даних.

Таким чином, сфера інформаційних технологій потребує постійного вдосконалення правового регулювання з урахуванням сучасних викликів [8, с. 150].

Електронне урядування є важливою складовою інформаційної діяльності держави. Воно передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення ефективної взаємодії між органами влади та громадянами.

Основними завданнями електронного урядування є:

- підвищення прозорості діяльності державних органів;
- спрощення доступу до адміністративних послуг;
- зменшення рівня корупції;
- підвищення ефективності державного управління.

Електронне урядування також сприяє розвитку демократії, оскільки забезпечує можливість участі громадян у процесах прийняття рішень [6, с. 210].

Разом з тим, впровадження електронного урядування пов'язане з певними ризиками, зокрема кіберзагрозами та витоком інформації. Це обумовлює необхідність створення надійних систем захисту інформації.

2.3. Правове забезпечення інформаційної безпеки та міжнародне співробітництво

Інформаційна безпека є однією з ключових галузей інформаційної діяльності, оскільки вона забезпечує захист інформації від загроз. Вона включає комплекс правових, організаційних та технічних заходів, спрямованих на забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації.

Основними загрозами інформаційній безпеці є:

- кіберзлочинність;
- несанкціонований доступ до інформації;

- інформаційні війни;
- поширення дезінформації.

Особливо актуальною є проблема інформаційної безпеки в умовах сучасних геополітичних викликів. Інформація може використовуватися як інструмент впливу на суспільну свідомість, що становить загрозу національній безпеці [7, с. 198].

Правове регулювання інформаційної безпеки передбачає встановлення відповідальності за порушення інформаційного законодавства, а також створення спеціальних органів, відповідальних за забезпечення кібербезпеки.

Інформаційна діяльність має глобальний характер, що обумовлює необхідність міжнародного співробітництва у сфері її регулювання. Багато питань, пов'язаних з обігом інформації, не можуть бути вирішені виключно на національному рівні.

Міжнародні організації розробляють стандарти у сфері інформаційного права, які сприяють гармонізації законодавства різних країн. Це особливо важливо у сфері захисту персональних даних та кібербезпеки [6, с. 260].

Водночас існують певні труднощі, пов'язані з відмінностями у правових системах різних держав. Це ускладнює процес міжнародного співробітництва та потребує подальшого розвитку міжнародного права.

РОЗДІЛ 3. ВИДИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ

3.1. Класифікація інформації

Відповідно до законодавства України інформація поділяється на такі основні категорії:

- Публічну інформацію;
- Інформацію з обмеженим доступом;
- Конфіденційну інформацію;
- Таємну інформацію;
- Службову інформацію.

Такий поділ визначає порядок доступу до інформації та встановлює правові межі її використання [5, с. 34]. Класифікація інформації має важливе значення для правового регулювання інформаційних відносин, оскільки дозволяє чітко визначити, яка інформація може бути вільно використана, а яка потребує спеціального режиму захисту. Вона базується на принципі диференціації правового режиму залежно від значення інформації для суспільства, держави та окремих осіб, що дає можливість встановлювати відповідні механізми контролю та охорони.

Публічна інформація є відкритою та доступною для всіх суб'єктів правовідносин. Вона включає дані про діяльність органів влади, нормативно-правові акти, статистичні показники, звіти державних організацій, результати діяльності публічних установ та інші матеріали, що мають суспільне значення. Публічна інформація відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості діяльності органів державної влади, підвищенні рівня довіри громадян до державних інституцій та реалізації права громадян на інформацію. Законодавство України зобов'язує органи влади надавати таку інформацію за запитами громадян, а також регулярно оприлюднювати її у відкритих джерелах, зокрема на офіційних вебсайтах та у публічних звітах [5, с. 36]. Доступ до публічної інформації є фундаментальним елементом

демократичного суспільства та засобом контролю громадян за діяльністю влади.

Інформація з обмеженим доступом, навпаки, підлягає спеціальному правовому режиму, який передбачає обмеження доступу до неї. Це пов'язано з необхідністю захисту важливих суспільних інтересів, таких як національна безпека, економічна стабільність, охорона прав громадян, а також комерційна таємниця підприємств. Доступ до такої інформації надається лише певним суб'єктам відповідно до встановлених законодавством процедур та вимог. Обмеження доступу до інформації є необхідним для запобігання її неправомірному використанню, витоку або розголошенню, що могло б завдати шкоди державі чи окремим особам [5, с. 37].

Конфіденційна, таємна та службова інформація є різновидами інформації з обмеженим доступом, однак кожен із цих видів має свої особливості правового регулювання. Конфіденційна інформація охороняється за ініціативою її власника та включає комерційні секрети, внутрішні документи організацій та інші відомості, розкриття яких може завдати шкоди інтересам конкретних осіб чи підприємств. Таємна інформація, у свою чергу, підлягає державній охороні та стосується відомостей про державну безпеку, оборонні плани, розвідувальні дані, що потребують суворого контролю та обмеженого доступу. Службова інформація охоплює відомості, які стосуються службової діяльності державних органів, посадових осіб та організацій і не є таємними, але їхнє розголошення без відповідного дозволу може порушити внутрішні правила функціонування органів та створити ризики для організаційної діяльності.

Таким чином, класифікація інформації є не лише теоретичним інструментом, але й важливим практичним механізмом, що забезпечує ефективне функціонування інформаційного права. Вона дозволяє створювати диференційовану систему правового режиму інформації, чітко визначати коло осіб, які мають право доступу, та встановлювати обов'язки щодо її збереження і використання. Крім того, правильне застосування класифікації інформації

сприяє підвищенню безпеки та прозорості у сфері інформаційних відносин, зменшенню ризиків порушень прав і інтересів громадян, держави та бізнесу, а також розвитку інформаційного суспільства в цілому.

3.2. Інформація з обмеженим доступом

Інформація з обмеженим доступом включає такі основні категорії: державну таємницю, комерційну таємницю та персональні дані. Її поширення обмежується законом з метою захисту інтересів держави, суспільства та окремих громадян [2, с. 190]. Правовий режим інформації з обмеженим доступом є важливою складовою системи інформаційного права, оскільки забезпечує необхідний баланс між принципом відкритості інформації та потребою її захисту. Встановлення обмежень на доступ до такої інформації не розглядається як порушення права на інформацію, якщо воно здійснюється на законних підставах, відповідає принципам пропорційності, доцільності та не виходить за межі визначених законом повноважень.

Державна таємниця охоплює відомості у сферах оборони, національної безпеки, зовнішньої політики, енергетичної безпеки, стратегічних технологій та інших важливих напрямів діяльності держави. Її розголошення може завдати значної шкоди національним інтересам, у тому числі поставити під загрозу безпеку держави, обороноздатність, функціонування критичної інфраструктури та міжнародні відносини. Доступ до державної таємниці суворо регламентується законодавством, а суб'єкти, які отримують та обробляють таку інформацію, зобов'язані проходити спеціальні перевірки, отримувати допуски та дотримуватися строгих правил збереження інформації. Порушення цих норм тягне за собою адміністративну, кримінальну та дисциплінарну відповідальність [2, с. 192].

Комерційна таємниця є важливим елементом економічної діяльності та конкурентної боротьби на ринку. Вона включає відомості, що мають комерційну цінність, не є загальнодоступними та розкриття яких може завдати

шкоди бізнес-інтересам власника. До таких відомостей належать виробничі технології, фінансові плани, маркетингові стратегії, дані про клієнтів та контрагентів, внутрішні нормативні документи підприємств. Захист комерційної таємниці сприяє розвитку підприємництва, стимулює інновації та забезпечує стабільні конкурентні переваги суб'єктів господарювання. Законодавство встановлює правові механізми охорони комерційної таємниці, включаючи заборону на неправомірне використання інформації, визначення обмежень на доступ до неї та застосування технічних засобів захисту [8, с. 115–117].

Персональні дані є одним із найбільш чутливих видів інформації, оскільки вони стосуються особистого життя фізичних осіб та дозволяють їх ідентифікувати. До персональних даних належать імена, прізвища, адреси, контактна інформація, фінансові дані, медична інформація, а також інші відомості, що дозволяють прямо чи опосередковано ідентифікувати особу. У сучасних умовах цифровізації та глобалізації інформаційних потоків обробка персональних даних здійснюється у великих масштабах, включаючи електронні бази даних, хмарні сервіси, соціальні мережі та інформаційні платформи. Це підвищує ризики їх незаконного використання, неправомірного поширення, кібератак та порушення права на приватність. У зв'язку з цим законодавство України та міжнародні норми встановлюють суворі вимоги щодо збору, обробки, зберігання та захисту персональних даних, визначають права суб'єктів таких даних і зобов'язують операторів впроваджувати ефективні заходи інформаційної безпеки [8, с. 118–120].

Особливістю інформації з обмеженим доступом є те, що її правовий режим передбачає не лише обмеження доступу, а й спеціальні процедури використання. До таких процедур належить необхідність отримання відповідного дозволу, дотримання умов конфіденційності, застосування технічних засобів захисту, реєстрація доступу та ведення обліку використання інформації. Крім того, інформація з обмеженим доступом може передаватися лише суб'єктам, які мають законні підстави для її отримання, а будь-яке

порушення цих правил тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством. Таким чином, правовий режим інформації з обмеженим доступом є комплексним і охоплює не лише регламентацію доступу, а й контроль за збереженням, використанням і поширенням даних.

Отже, інформація з обмеженим доступом виконує важливу функцію захисту суспільних, державних та приватних інтересів, сприяючи стабільності функціонування держави, економічної безпеки та розвитку громадянського суспільства. Її правильне правове регулювання забезпечує баланс між необхідністю захисту інформації та правом громадян на доступ до відомостей, що становлять суспільний інтерес, а також сприяє формуванню прозорих та безпечних інформаційних відносин у державі.

3.3. Правовий режим інформації

Правовий режим інформації визначає:

- порядок доступу;
- способи використання;
- захист інформації.

Основні принципи:

- відкритість;
- доступність;
- захищеність.

Інформаційне законодавство встановлює баланс між відкритістю та безпекою [1, с. 275].

Правовий режим інформації є сукупністю правових норм, що визначають умови її створення, використання, поширення та захисту. Він залежить від виду інформації, її значення та можливих наслідків її використання.

Порядок доступу до інформації визначається залежно від її правового статусу. Для публічної інформації характерним є принцип відкритості, який

передбачає можливість вільного доступу до неї. Натомість для інформації з обмеженим доступом встановлюються спеціальні правила, що регламентують порядок отримання дозволу на доступ.

Способи використання інформації також залежать від її правового режиму. Наприклад, використання публічної інформації не потребує спеціального дозволу, тоді як використання конфіденційної або таємної інформації можливе лише за дотримання встановлених законом вимог.

Захист інформації є важливим елементом її правового режиму. Він включає:

- правові заходи (встановлення відповідальності);
- організаційні заходи (регламентація доступу);
- технічні заходи (захист інформаційних систем).

Принцип відкритості передбачає забезпечення доступу до інформації, що має суспільне значення. Він є основою демократичного суспільства та гарантує реалізацію права громадян на інформацію.

Принцип доступності означає, що інформація повинна надаватися у зручній та зрозумілій формі. Це включає використання сучасних інформаційних технологій для її поширення.

Принцип захищеності передбачає забезпечення безпеки інформації від несанкціонованого доступу, знищення або спотворення. Він є особливо важливим для інформації з обмеженим доступом.

Баланс між відкритістю та безпекою є ключовим завданням інформаційного права. Надмірна відкритість може призвести до порушення прав людини або загрози національній безпеці, тоді як надмірна закритість – до обмеження демократичних свобод [3, с. 145].

У сучасних умовах особливого значення набуває цифровий аспект правового режиму інформації. Використання інформаційно-комунікаційних технологій створює нові можливості для доступу до інформації, але водночас підвищує ризики її незаконного використання. Це обумовлює необхідність постійного вдосконалення законодавства у цій сфері.

Таким чином, правовий режим інформації є складною системою, що забезпечує ефективне регулювання інформаційних відносин та захист прав їх учасників.

ВИСНОВОК

У результаті проведеного дослідження теми «Галузі та види інформації» було здійснено комплексний аналіз інформації як правової категорії, розглянуто структуру інформаційного права, охарактеризовано основні галузі інформаційної діяльності та визначено види інформації відповідно до чинного законодавства України. Отримані результати дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків.

Передусім встановлено, що інформація є складним і багатогранним явищем, яке має не лише технічний або соціальний, але й чітко виражений правовий характер. У правовій площині інформація виступає як особливий об'єкт правового регулювання, що характеризується низкою специфічних ознак, серед яких нематеріальність, невичерпність, здатність до швидкого поширення та висока соціально-економічна цінність. Ці властивості визначають особливості правового режиму інформації та відрізняють її від інших об'єктів цивільних прав [1, с. 45].

Дослідження показало, що в сучасному суспільстві інформація набуває статусу стратегічного ресурсу, який впливає на всі сфери життєдіяльності держави. Вона є основою функціонування органів державної влади, розвитку економіки, науки, освіти та культури. Саме тому ефективне правове регулювання інформаційних відносин є необхідною умовою стабільного розвитку держави та забезпечення прав і свобод громадян.

Особливу увагу було приділено аналізу інформаційного права як галузі права. Встановлено, що інформаційне право має комплексний характер і об'єднує норми різних галузей права, зокрема конституційного, адміністративного, цивільного та кримінального. Це обумовлено багатогранністю інформаційних відносин, які виникають у процесі створення, обробки, поширення та використання інформації [2, с. 78].

Було з'ясовано, що інформаційне право виконує важливу функцію забезпечення балансу між правом на інформацію та необхідністю її захисту. З

одного боку, воно гарантує свободу слова та доступ до інформації, а з іншого – встановлює обмеження, спрямовані на захист національної безпеки, громадського порядку та прав інших осіб.

У ході дослідження також було проаналізовано інформаційні правовідносини як основну форму реалізації норм інформаційного права. Встановлено, що вони мають складну структуру, яка включає суб'єктів (фізичних і юридичних осіб, державу), об'єкт (інформацію) та зміст (права і обов'язки учасників). Особливістю цих правовідносин є їх динамічний характер та тісний зв'язок із розвитком інформаційних технологій [3, с. 102].

Дослідження галузей інформаційної діяльності показало, що сучасне інформаційне суспільство характеризується високим рівнем диференціації інформаційних процесів. Було визначено, що до основних галузей належать медіасфера, сфера інформаційних технологій, електронне урядування, інформаційна безпека та комерційна інформаційна діяльність.

Медіасфера відіграє ключову роль у формуванні громадської думки та забезпеченні права громадян на інформацію. Водночас вона потребує належного правового регулювання з метою запобігання поширенню недостовірної інформації та маніпуляцій.

Сфера інформаційних технологій є найбільш динамічною галуззю, що постійно розвивається та створює нові виклики для правового регулювання. Особливої уваги потребують питання захисту персональних даних, регулювання електронних правочинів та забезпечення кібербезпеки.

Електронне урядування сприяє підвищенню ефективності державного управління, забезпеченню прозорості діяльності органів влади та розширенню можливостей участі громадян у суспільному житті. Водночас його розвиток потребує створення надійних механізмів захисту інформації [4, с. 190].

Інформаційна безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки. У сучасних умовах інформація може використовуватися як інструмент впливу, що обумовлює необхідність створення ефективної системи її захисту.

Комерційна інформаційна діяльність забезпечує функціонування економіки та розвиток бізнесу. Вона пов'язана з використанням інформації як економічного ресурсу та потребує належного правового захисту, зокрема щодо комерційної таємниці.

У рамках дослідження було також проаналізовано класифікацію інформації, яка є важливим елементом правового регулювання. Встановлено, що основним критерієм класифікації є режим доступу до інформації, відповідно до якого вона поділяється на публічну та інформацію з обмеженим доступом [5, с. 34].

Публічна інформація забезпечує відкритість і прозорість діяльності держави, а також реалізацію права громадян на інформацію. Вона є основою демократичного суспільства та сприяє формуванню довіри до органів влади.

Інформація з обмеженим доступом включає конфіденційну, таємну та службову інформацію. Вона підлягає спеціальному правовому режиму, який передбачає обмеження доступу з метою захисту важливих суспільних інтересів [2, с. 190].

Особливу увагу приділено персональним даним як окремому виду інформації, що потребує підвищеного рівня захисту. У сучасних умовах цифровізації проблема захисту персональних даних набуває особливої актуальності, оскільки їх обробка здійснюється у великих масштабах.

Дослідження правового режиму інформації дозволило встановити, що він є складною системою, яка включає порядок доступу, способи використання та заходи захисту інформації. Основними принципами правового режиму є відкритість, доступність та захищеність.

Було визначено, що ключовим завданням інформаційного права є забезпечення балансу між відкритістю інформації та необхідністю її захисту. Надмірна відкритість може призвести до загроз національній безпеці або порушення прав людини, тоді як надмірна закритість обмежує демократичні свободи [1, с. 275].

Разом з тим, у ході дослідження було виявлено низку проблем правового регулювання інформаційних відносин. До них належать:

- відставання законодавства від розвитку інформаційних технологій;
- недосконалість механізмів захисту інформації;
- складність контролю за поширенням інформації в мережі Інтернет;
- зростання кіберзлочинності;
- недостатній рівень захисту персональних даних.

Ці проблеми потребують комплексного вирішення, зокрема шляхом удосконалення законодавства, розвитку міжнародного співробітництва та впровадження сучасних технологій захисту інформації.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що інформація є ключовим елементом сучасного суспільства, а її правове регулювання – важливою умовою забезпечення стабільності та розвитку держави. Інформаційне право як комплексна галузь має значний потенціал для подальшого розвитку та вдосконалення.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням впливу цифрових технологій на інформаційні відносини, розробкою нових підходів до захисту інформації та адаптацією законодавства до сучасних викликів інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орлюк О. П. Інформаційне право України. – К.: Юрінком Інтер, 2024. – 588 с.
2. Марущак А. І. Інформаційне право України. – К.: Дакор, 2021. – 456 с.
3. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційне право. – К.: 2020. – 320 с.
4. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: теорія і практика. – К.: 2021. – 400 с.
5. Кормич Б. А. Інформаційне право України. – Одеса: 2021. – 300 с.
6. Закон України «Про інформацію». – Відомості Верховної Ради України.
7. Закон України «Про доступ до публічної інформації».
8. Закон України «Про захист персональних даних».
9. Баранов О. А. Інформаційне право України: навчальний посібник. – К.: 2019. – 350 с.
10. Дзьобань О. П. Інформаційна безпека: теоретичні основи. – Харків: 2021. – 280 с.
- Додаткова:
11. Соснін О. Права та свободи в інформаційно-комунікаційній діяльності сучасної людини. Lexinform. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/prava-ta-svobody-v-informatsijnokomunikatsijnij-diyalnosti-suchasnoyi-lyudyny/>
12. Мороз В.М. Інформаційний ресурс як об'єкт державного управління: зміст, принципи та характеристика системи. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1547>.
13. Буртник Х. Конфіденційна інформація, інформація про особу та персональні дані: співвідношення і регулювання. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/konfidentsijnainformatsiya-informatsiya-pro-osobu-ta-personalni-dani-spivvidnoshennya-i-regulyuvannya/>

14. Бортник Н., Єсімов С. Відносини в мережі Інтернет як об'єкт правового регулювання. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2019. Випуск 6. № 22. С. 147-153. <https://doi.org/10.23939/law2019.22.147>

15. Золотар О.О. Правовий статус людини в інформаційному суспільстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. http://lsej.org.ua/1_2018/25.pdf.